ห้องสมุด
ดับบลิว. อี. เฮาส์นสัน
17 ก.ค. 2539

รายงานประจำปี 2538

ANNUAL REPORT 1995

สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสิงห์บุรี

SING BURI INLAND FISHERIES STATION

ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดพระนครศรีอยุธยา

AYUTTHAYA INLAND FISHERIES DEVELOPMENT CENTER

กองประมงน้ำจืด

INLAND FISHERIES DIVISION

กรมประมง

DEPARTMENT OF FISHERIES

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

MINISTRY OF AGRICULTURE AND CO-OPERATIVE

การศึกษาอัตราการปล่อยที่เหมาะสมในการอนุบาลลูกปลาช่อน

ทวี วิพุทธานุมาศ
จินตนา โตธนะโภคา

สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสิงห์บุรี

บทคัดย่อ

การทดลองนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ **ขั้นตอนที่ 1** ศึกษาอัตราปล่อยที่เหมาะสมในการอนุบาลลูกปลาช่อนเพิ่งฟักจากไข่ในถังไฟเบอร์ขนาดความจุ 200 ลิตร ด้วยอัตราปล่อย 500 , 1,000 และ 2,000 ตัว/150 ลิตร จำนวนอัตราปล่อยละ 3 ซ้ำ เป็นเวลา 2 อาทิตย์ ปรากฏว่าได้อัตรารอดเฉลี่ย 91.0 ± 7.32, 78.5 ± 27.81 และ 82.2 ± 5.37 % ตามลำดับ และไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.01$) และพบอีกว่าลูกปลาที่อนุบาลในอัตรา 500 ตัว/150 ลิตร มีอัตราการเจริญเติบโตด้านน้ำหนักและความยาวสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ($p<0.01$) เมื่อเปรียบเทียบกับลูกปลาที่อนุบาลด้วยอัตรา 1,000 และ 2,000 ตัว/150 ลิตร คือ น้ำหนักเฉลี่ยของแต่ละอัตราปล่อย = 0.21 ± 0.015, 0.142 ± 0.049 และ 0.061 ± 0.002 กรัม ตามลำดับโดยที่น้ำหนักเฉลี่ยของอัตราปล่อย 500 ตัว/150 ลิตร แตกต่างจากน้ำหนักเฉลี่ยของอัตราปล่อย 2,000 ตัว/150 ลิตร และน้ำหนักเฉลี่ยของอัตราปล่อย 1,000 ตัว/150 ลิตร ไม่แตกต่างจากอัตราปล่อย 500 และ 2,000 ตัว/150 ลิตร ส่วนความยาวเฉลี่ยของแต่ละอัตราปล่อย = 2.54 ± 0.126, 2.11 ± 0.195 และ 1.61 ± 0.172 เซนติเมตร ตามลำดับโดยที่ความยาวเฉลี่ยของอัตราปล่อย 500 และ 1,000 ตัว/150 ลิตร แตกต่างจากอัตราปล่อย 2,000 ตัว/150 ลิตร **ขั้นตอนที่ 2** ศึกษาอัตราปล่อยที่เหมาะสมในการอนุบาลลูกปลาช่อนอายุ 2 อาทิตย์ ในถังไฟเบอร์ 200 ลิตร ด้วยอัตราปล่อย 125, 250 และ 500 ตัว/150 ลิตร อัตราปล่อยละ 3 ซ้ำ เป็นเวลา 2 อาทิตย์ ได้อัตรารอดเฉลี่ย = 46.67 ± 19.338, 53.47 ± 13.812 และ 68.07 ± 4.965 % ตามลำดับ และไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($p>0.01$) ส่วนน้ำหนักเฉลี่ย = 1.03 ± 0.119, 0.64 ± 0.173 และ 0.33 ± 0.02 กรัม ตามลำดับโดยที่น้ำหนักเฉลี่ยของอัตราปล่อย 125 ตัว/ลิตร แตกต่างจากน้ำหนักเฉลี่ยของอัตราปล่อย 500 ตัว/ลิตร และน้ำหนักเฉลี่ยอัตราปล่อย 250 ตัว/150 ลิตร ไม่แตกต่างจากอัตราปล่อย 125 และ 500 ตัว/150 ลิตร ($p<0.01$) ส่วนความยาวเฉลี่ยของแต่ละอัตราปล่อย = 4.92 , 4.15 และ 3.37 ซม. ตามลำดับโดยที่ทั้ง 3 อัตราปล่อยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ($p<0.01$) จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า อัตราปล่อยของลูกปลาช่อนวัยอ่อนที่เหมาะสมต่อการอนุบาลลูกปลาช่อนให้ได้จำนวนมากควรปล่อย 2,000 ตัว/150 ลิตร และสำหรับลูกปลาช่อนอายุ 2 อาทิตย์ ควรใช้อัตราปล่อย 500 ตัว/150 ลิตร

รหัสทะเบียนวิจัย 38-1-24-05-2-301-010-054

Study on Optimal Stocking Density in Nursing of Striped Snake-head (*Channa striatus*)

Thavee Viputhanumas

Jintana Totanapoca

ABSTRACT

This experiment was designed into 2 parts. The **1st parts** was assigned to study the suitable stocking rate of the hatcherlings Striped snake-head *(Channa striatus)* larvae in the 150 liter of 200-liter fiber-glass tank. Their stocking rates , with three replications each , were 500 , 1,000 and 2,000 larvae/150 liter. Within 2 weeks , the mean weight of the fry in each stocking rate was 0.21 ± 0.015, 0.142 ± 0.049 and 0.061 ± 0.002 gm. respectively and mean length was 2.54 ± 0.126 , 2.11 ± 0.195 and 1.61 ± 0.172 cm. respectively. As the survival rate were 91.0 ± 7.32, 78.5 ± 27.81 and 82.2 ± 5.37 % respectively with non-significant among them. For the **2nd part** ,stocking rate of the 2 weeks Fry at 125 , 250 and 500 fry/150 lit. were designed with 3 replications each. After 2 weeks, the survival rate of fingerlings were 46.67 ± 19.338, 53.47 ± 13.812 and 68.07 ± 49.965 % respectively with non-significant among them. Also , the mean weight and mean length were 10.3 ± 0.119, 0.64 ± 0.173 and 0.33 ± 0.02 gm. respectively and 4.92 ± 0.43, 4.15 ± 0.373 and 3.37 ± 0.282 cm. respectively.

การศึกษาอัตราการปล่อยที่เหมาะสมในการอนุบาลลูกปลาช่อน

Study on Optimal Stocking Density in Nursing of Striped Snake-head (*Channa striatus*)

ทวี วิพุทธานุมาศ* Thavee Viputhanumas

จินตนา โตธนะโภคา** Jintana Totanapoca

สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสิงห์บุรี Sing buri Inland Fisheries Station

---

คำนำ

ปลาช่อน (*Channa striatus*) เป็นปลาน้ำจืดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของประเทศพบอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำจืดได้ทั่วไปแต่ในปัจจุบันปลาช่อนที่จับได้ในแหล่งน้ำธรรมชาติมีจำนวนลดลงและไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้นการเลี้ยงปลาช่อนเป็นอาชีพจึงได้รับความสนใจกันมากขึ้นแต่การเลี้ยงส่วนใหญ่จะใช้ลูกปลาที่ได้จากการรวบรวมในแหล่งน้ำธรรมชาติและอีกส่วนหนึ่งจะมาจากการเพาะพันธุ์ (ยุพินท์, 2536) ซึ่งในการอนุบาลลูกปลาที่รวบรวมมาได้นั้นจะนำมาเลี้ยงรวมกันไว้ในบ่อปลาหรือบ่ออนุบาลโดยให้อาหารบ้างหรือไม่ให้บ้างเมื่อลูกปลามีขนาดโตขึ้นก็จะรวบรวมตัวที่มีชีวิตรอดไปเลี้ยงต่อยังบ่อเลี้ยงต่อไปซึ่งวิธีการอนุบาลแบบนี้ทำให้เกิดความสูญเสียของลูกปลาในขั้นตอนนี้มาก (ทวี, 2537) ดังนั้นการอนุบาลลูกปลาช่อนในอัตราความหนาแน่นที่เหมาะสม นอกจากจะช่วยให้อัตราการเจริญเติบโตของลูกปลาดีและผลผลิตสูงแล้ว ยังจะช่วยให้อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ (food conversion ratio) มีค่าต่ำด้วย สำหรับอัตราการปล่อยที่เหมาะสมจะมีตัวแปรเข้ามาเกี่ยวข้องหลายตัวแปรด้วยกันนับตั้งแต่ชนิดของลูกปลาซึ่งมีความทนทานแตกต่างกัน วิธีการอนุบาลรวมถึงชนิดของอาหาร การจัดการเกี่ยวกับคุณสมบัติของน้ำตลอดจนขนาดของลูกปลาที่ต้องการ (อุทัยรัตน์, 2535) ดังนั้นเพื่อให้การอนุบาลลูกปลาช่อนได้ผลดีและเกิดประสิทธิภาพจึงควรที่จะศึกษาถึงการอนุบาลลูกปลาช่อนในเบื้องต้นอันจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรผู้มีอาชีพอนุบาลและเลี้ยงปลาช่อนต่อไป

หมายเหตุ : *นักวิชาการประมง 6 ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสิงห์บุรี

**นักวิชาการประมง 3 สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสิงห์บุรี

รหัสทะเบียนวิจัย 38-1-24-05-2-301-010-054

วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาหาอัตราปล่อยที่เหมาะสมในการอนุบาลลูกปลาช่อนที่เพิ่งฟักออกจากไข่ในถังไฟเบอร์

2.เพื่อศึกษาหาอัตราปล่อยที่เหมาะสมในการอนุบาลลูกปลาช่อนอายุประมาณ 2 สัปดาห์ ในถังไฟเบอร์

การศึกษาจากเอกสาร

ปลาช่อนเป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งที่อยู่ในความนิยมของผู้บริโภคตลอดมาและมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากร มักพบอาศัยอยู่ทั่วไปตามแหล่งน้ำจืดตั้งแต่ประเทศไทย จีน อินเดีย ศรีลังกา ตลอดจนอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ แต่เนื่องจากปริมาณและขนาดของปลาช่อนที่จับได้ตามแหล่งน้ำธรรมชาติมีแนวโน้มลดลงจึงมีผู้สนใจเลี้ยงปลาช่อนกันมากขึ้น (วิทยาและคณะ, 2533 ; สนิท, 2503)

การเลี้ยงปลาช่อนส่วนใหญ่ใช้ลูกปลาที่รวบรวมได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติและจากการเพาะพันธุ์ (ยุพินท์, 2536) ซึ่งการรวบรวมลูกปลาจากธรรมชาตินั้นทำกันมากในระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคมของทุกปี ลูกปลาส่วนใหญ่ที่รวบรวมได้จะมีอายุประมาณ 10-15 วัน ความยาวประมาณ 1-1.5 นิ้ว จากนั้นนำไปขายให้แก่ผู้เลี้ยงปลาต่อไป (มานพ, 2524) ส่วนลูกปลาที่ได้จากการเพาะพันธุ์โดยการรวบรวมไข่ขึ้นมาฟักแล้วอนุบาลด้วยอาหารจำพวกไรแดง (นิรนาม, 2536) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาการเพาะพันธุ์โดยฉีดฮอร์โมนสังเคราะห์ซึ่งมีชื่อทางการค้าว่า Suprefact ร่วมกับ Motilium 2 ครั้ง โดยเว้นระยะการฉีดครั้งที่ 1 และ 2 เป็นเวลา 8 ชั่วโมง พบว่าสามารถปล่อยให้ผสมกันเองตามธรรมชาติหรือรีดไข่ผสมน้ำเชื้อได้โดยสามารถรีดไข่จากแม่ปลาได้หลังจากฉีดฮอร์โมนครั้งที่ 2 ภายในเวลา 8-10 ชั่วโมง และไข่ปลาฟักเป็นตัวภายใน 30-35 ชั่วโมง (วิทยาและคณะ, 2533)

ลูกปลาที่เพิ่งฟักออกมาใหม่ ๆ ลำตัวมีสีดำ มีถุงไข่แดงสีเหลืองใสและหยดน้ำมันภายในช่องท้อง ลูกปลาลอยตัวอยู่ในลักษณะหงายท้องขึ้นบริเวณผิวน้ำโดยลอยอยู่นิ่ง ๆ ไม่ค่อยเคลื่อนไหว เมื่อถูกรบกวนจะว่ายน้ำหนีโดยใช้หางหรือการสั่นของลำตัว หลังจากนั้น 2-3 วัน ลูกปลาดำตัวลงและว่ายน้ำไปมาตามปกติรวมอยู่กันเป็นกลุ่มบริเวณผิวน้ำ ในวันที่ 4 เริ่มให้อาหาร ได้แก่ ไข่แดงบดละเอียดละลายน้ำวันละ 3 ครั้ง และ วันที่ 6 เริ่มให้ไรแดง

และอาหารเสริม (วิทยาและคณะ, 2533 ; มานพ, 2524) จากการทดลองพบว่าลูกปลาที่ไม่ได้ใช้ไรแดงเป็นอาหารหลักจะมีอัตรารอดตายต่ำ และมีขนาดแตกต่างกันมากทำให้เกิดปัญหาการกินกันเองของลูกปลา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 : ศึกษาอัตราปล่อยที่เหมาะสมของลูกปลาที่เพิ่งฟักออกจากไข่ที่อนุบาลในถังไฟเบอร์

1.ทำความสะอาดและเตรียมถังไฟเบอร์ขนาด 200 ลิตร จำนวน 12 ถัง แล้วเติมน้ำให้ได้ปริมาตร 150 ลิตร พร้อมทั้งให้อากาศผ่านหัวทราย (air stone) จำนวน 1 หัวต่อถังไฟเบอร์

2.สุ่มจับสลากเพื่อวางแผนการทดลอง แบบ Completely Randomized Design (CRD) โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 3 กลุ่มการทดลอง ๆ ละ 3 ซ้ำ ดังนี้

กลุ่มการทดลองที่	1	ใช้อัตราปล่อย	500 ตัว/150 ลิตร	คิดเป็น	3.3	ตัว/ลิตร
กลุ่มการทดลองที่	2	ใช้อัตราปล่อย	1,000 ตัว/150 ลิตร	คิดเป็น	6.7	ตัว/ลิตร
กลุ่มการทดลองที่	3	ใช้อัตราปล่อย	2,000 ตัว/150 ลิตร	คิดเป็น	13.3	ตัว/ลิตร

3.รวบรวมลูกปลาช่อนที่เพิ่งฟักออกจากไข่ใหม่ ๆ ลงในภาชนะเดียวกัน จากนั้นสุ่มลูกปลาขึ้นมาชั่งน้ำหนักและวัดความยาวแล้วนับจำนวนลูกปลาใส่ลงในถังไฟเบอร์ทั้ง 12 ถัง ตามแผนการทดลองในข้อ 2

4.ให้อาหารธรรมชาติมีชีวิต ได้แก่ ไรแดง ทุกวัน ๆ ละ 3 ครั้ง คือ เช้า กลางวัน และเย็น ในอัตรา 15 เปอร์เซ็นต์ ของน้ำหนักรวมลูกปลาในแต่ละถัง

5.ดำเนินการเปลี่ยนถ่ายน้ำทุกวัน ๆ ละ 20-50 เปอร์เซ็นต์ ของปริมาตรน้ำทุกถังไฟเบอร์

6.วิเคราะห์คุณสมบัติน้ำ ได้แก่ ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ ความเป็นกรดเป็นด่าง ความกระด้างของน้ำ และความเป็นด่างของน้ำ ตามวิธีการของไมตรีและจารุวรรณ (2528) ทุกสัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง

7.ใช้เวลาในการอนุบาลขั้นตอนนี้ 2 สัปดาห์ แล้วรวบรวมจำนวนลูกปลาในแต่ละถังเพื่อนับจำนวนเหลือรอด และชั่งน้ำหนักรวม รวมทั้งสุ่มลูกปลาขึ้นวัดความยาว

ขั้นตอนที่ 2 : ศึกษาอัตราปล่อยที่เหมาะสมของลูกปลาช่อนอายุ 2 สัปดาห์ ในถังไฟเบอร์

1.เตรียมบ่อและทำความสะอาดถังไฟเบอร์ตามวิธีการทดลองในข้อ 1 ขั้นตอนที่ 1 จำนวน 12 ถัง

2.สุ่มจับสลากเพื่อวางแผนการทดลองแบบ Completely Randomized Design (CRD) โดยแบ่งการทดลองเป็น 3 กลุ่มการทดลอง ๆ ละ 3 ซ้ำ ดังนี้

กลุ่มการทดลองที่ 1 ใช้อัตราปล่อย 125 ตัว/150 ลิตร คิดเป็น 0.8 ตัว/ลิตร

กลุ่มการทดลองที่ 2 ใช้อัตราปล่อย 250 ตัว/150 ลิตร คิดเป็น 2.0 ตัว/ลิตร

กลุ่มการทดลองที่ 3 ใช้อัตราปล่อย 500 ตัว/150 ลิตร คิดเป็น 3.3 ตัว/ลิตร

3.รวบรวมลูกปลาที่เหลือจากขั้นตอนที่ 1 มาคัดขนาดลูกปลาที่มีขนาดใกล้เคียงมากที่สุดมารวมลงในภาชนะเดียวกัน จากนั้นสุ่มลูกปลาขึ้นชั่งน้ำหนักและวัดความยาว แล้วนับจำนวนลูกปลาใส่ลงในถังไฟเบอร์ทั้ง 12 ถัง ตามแผนการทดลองในข้อ 2

4.ให้อาหารธรรมชาติมีชีวิต ได้แก่ ไรแดง ช่วงเช้า กลางวัน และเย็น ในอัตรา 10 % ของน้ำหนักปลาทั้งหมดแต่ละถัง

5.ดำเนินการเปลี่ยนถ่ายน้ำทุกวัน ๆ ละ 50% ของปริมาตรน้ำทั้งหมดทุกถังไฟเบอร์

6.วิเคราะห์คุณสมบัติน้ำเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1 สัปดาห์ละ 2 ครั้ง

7.ใช้เวลาในการอนุบาล 2 สัปดาห์ แล้วรวบรวมลูกปลาในแต่ละบ่อเพื่อนับจำนวนเหลือรอด ชั่งน้ำหนักรวม และสุ่มลูกปลาขึ้นวัดความยาว

8.รวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม Systat และจัดทำรายงาน

ผลการทดลอง

ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 (ตารางที่ 1 และภาพที่ 1-3) ลูกปลาช่อนที่นำมาอนุบาลจากน้ำหนักเฉลี่ยเริ่มต้น 0.013 กรัม และความยาวเฉลี่ยเริ่มต้น 0.92 ± 0.08 เซ็นติเมตร เมื่ออนุบาลเป็นเวลา 2 สัปดาห์ จะเห็นว่ากลุ่มการทดลองที่ปล่อยอัตราความหนาแน่น 500, 1,000 และ 2,000 ตัว/150 ลิตร มีน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 0.21 ± 0.015, 0.142 ± 0.049 และ 0.061 ± 0.002 กรัม ตามลำดับ โดยที่กลุ่มการทดลองที่ปล่อยอัตรา 500 ตัว/150 ลิตร มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มการทดลองที่ปล่อยอัตรา 2,000 ตัว/150 ลิตร อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ($P<0.01$) ส่วนความยาวเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.54 ± 0.126, 2.11 ± 0.195 และ 1.61± 0.172 เซ็นติเมตร ตาม

ลำดับ ซึ่งกลุ่มการทดลองที่ปล่อยอัตราความหนาแน่น 500 ตัว/150 ลิตร มีความยาวเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มที่ปล่อย 2,000 ตัว/150 ลิตร อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P<0.01$) สำหรับอัตรารอดเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่มการทดลอง มีค่าเท่ากับ 91.0 ± 7.32, 78.5 ± 27.81 และ 82.2 ± 5.37 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.01$)

ในขั้นตอนที่ 2 (ตารางที่ 2 และภาพ 4-6) ลูกปลาช่อนที่ใช้ทำการศึกษามีน้ำหนักเฉลี่ยเริ่มต้นเท่ากับ 0.17 กรัม และความยาวเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ± 0.334 เซ็นติเมตร พบว่าเมื่ออนุบาลในถังเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ลูกปลาช่อนที่ปล่อยด้วยอัตราความหนาแน่น 125, 250 และ 500 ตัวต่อ150 ลิตร มีน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 1.03 ± 0.119, 0.64 ± 0.173 และ 0.33 ± 0.02 กรัม ตามลำดับ โดยเมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่ากลุ่มการทดลองที่ปล่อยอัตรา 125 ตัว/150 ลิตร มีความแตกต่างจากกลุ่มที่ปล่อยอัตรา 500 ตัว/150 ลิตร อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P<0.01$) สำหรับความยาวเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่มมีค่าเท่ากับ 4.92 ± 0.430, 4.15 ± 0.373 และ 3.37 ± 0.282 เซ็นติเมตร ตามลำดับ โดยที่กลุ่มการทดลองทั้ง 3 กลุ่มการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P<0.01$) ส่วนอัตรารอดเฉลี่ยพบว่า มีค่าเท่ากับ 46.67 ± 19.338, 53.47 ± 13.812 และ 68.07 ± 4.965 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ โดยที่ทั้ง 3 กลุ่มการทดลอง ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.01$).

ตารางที่ 1 : แสดงน้ำหนัก ความยาวเฉลี่ยและอัตรารอดเฉลี่ยของลูกปลาช่อนที่เพิ่งฟักออกจากไข่ เมื่ออนุบาลด้วยอัตราความหนาแน่น 500, 1,000 และ 2,000 ตัวต่อปริมาตรน้ำ 150 ลิตร ในระยะเวลา 2 สัปดาห์

อัตราปล่อย	เริ่มต้นทดลอง		สิ้นสุดการทดลอง		
	น.น.เฉลี่ย	ยาวเฉลี่ย	น.น.เฉลี่ย	ยาวเฉลี่ย	อัตรารอด
ตัว/150 ลิตร	(กรัม)	(ซม.)	(กรัม)	(ซม.)	(%)
500	0.013	0.92±0.08	0.210±0.015^{a}	2.54±0.126^{a}	91.0±7.32^{ns}
1,000	0.013	0.92±0.08	0.142±0.049^{ab}	2.11±0.195^{a}	78.5±27.81^{ns}
2,000	0.013	0.92±0.08	0.016±0.002^{b}	1.61±0.172^{b}	82.2±5.37^{ns}

หมายเหตุ :-ตัวอักษรที่แตกต่างกันในแนวตั้งแสดงความแตกต่างกันทางสถิติของแต่ละกลุ่มการทดลองที่ระดับความเชื่อมั่น (α) = 0.01

-น้ำหนักเฉลี่ยของลูกปลาในช่วงเริ่มต้นทดลองได้จากค่าน้ำหนักลูกปลาทั้งหมดหารด้วยจำนวนลูกปลาทั้งหมดในถังไฟเบอร์

ตารางที่ 2 : น้ำหนักเฉลี่ย ความยาวเฉลี่ย และอัตรารอดเฉลี่ยของลูกปลาช่อนอายุ 2 สัปดาห์ เมื่ออนุบาลด้วยอัตราความหนาแน่น 125, 250 และ 500 ตัวต่อปริมาตรน้ำ 150 ลิตร ในระยะเวลา 2 สัปดาห์

อัตราปล่อย	เริ่มต้นทดลอง		สิ้นสุดการทดลอง		
	น.น.เฉลี่ย	ยาวเฉลี่ย	น.น.เฉลี่ย	ยาวเฉลี่ย	อัตรารอด
ตัว/150 ลิตร	(กรัม)	(ซม.)	(กรัม)	(ซม.)	(%)
125	0.17	2.33±0.334	1.03±0.119^{a}	4.92±0.430^{a}	46.67±19.338^{ns}
250	0.17	2.33±0.334	0.64±0.173^{ab}	4.15±0.373^{b}	53.47±13.812^{ns}
500	0.17	2.33±0.334	0.33±0.020^{b}	3.37±0.282^{c}	68.07±4.965^{ns}

หมายเหตุ :-ตัวอักษรที่แตกต่างกันในแนวตั้งแสดงความแตกต่างกันทางสถิติของแต่ละกลุ่มการทดลองที่ระดับความเชื่อมั่น (α) = 0.01

-น้ำหนักเฉลี่ยของลูกปลาในช่วงเริ่มต้นทดลองได้จากค่าน้ำหนักลูกปลาทั้งหมดหารด้วยจำนวนลูกปลาทั้งหมด

ภาพที่ 1 : น้ำหนักเฉลี่ยลูกปลาช่อนการทดลองขั้นตอนที่ 1

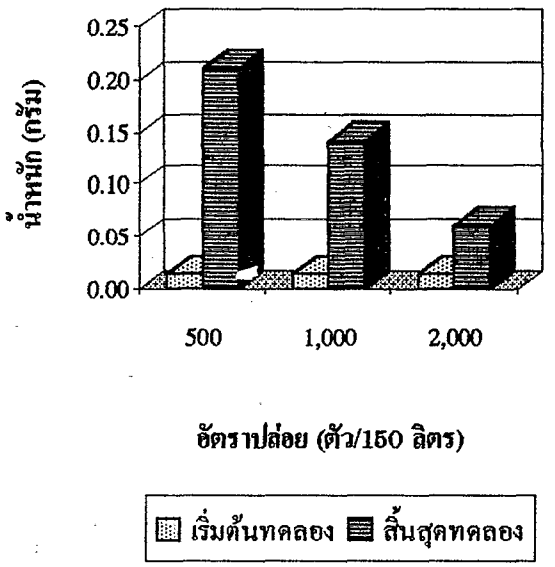

ภาพที่ 2 : ความยาวเฉลี่ยลูกปลาช่อนการทดลองขั้นตอนที่ 1

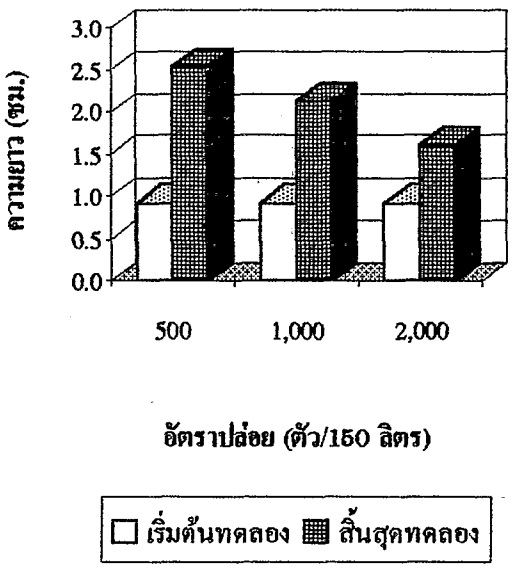

ภาพที่ 3 : อัตรารอดตายลูกปลาช่อนการทดลองขั้นตอนที่ 1

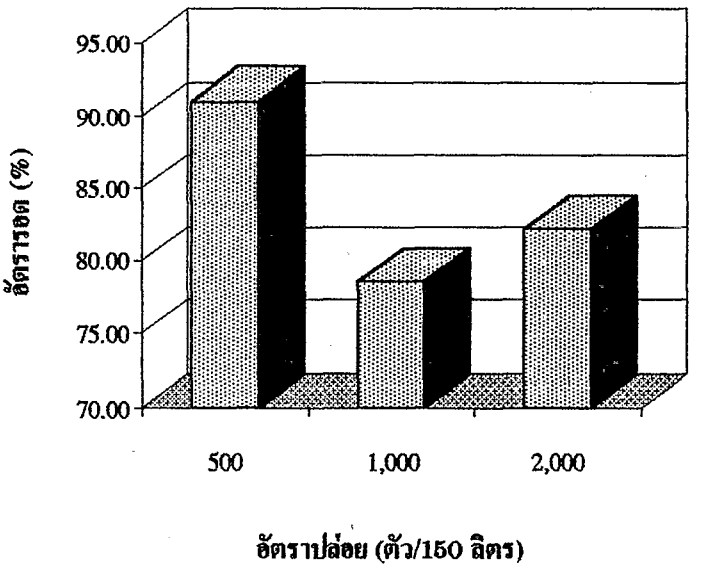

ภาพที่ 4 : น้ำหนักเฉลี่ยลูกปลาช่อนการทดลองขั้นตอนที่ 2

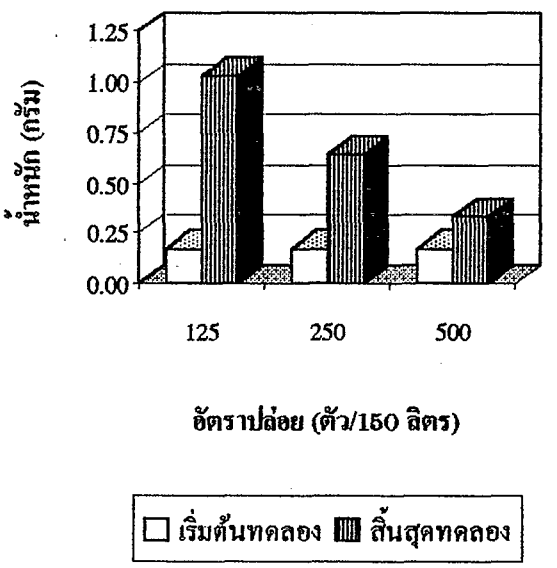

ภาพที่ 5 : ความยาวเฉลี่ยลูกปลาช่อนการทดลองขั้นตอนที่ 2

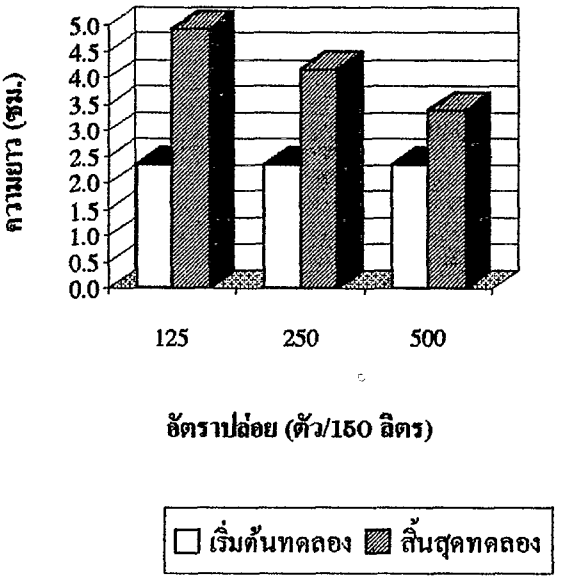

ภาพที่ 6 : อัตรารอดตายลูกปลาช่อนการทดลองขั้นตอนที่ 2

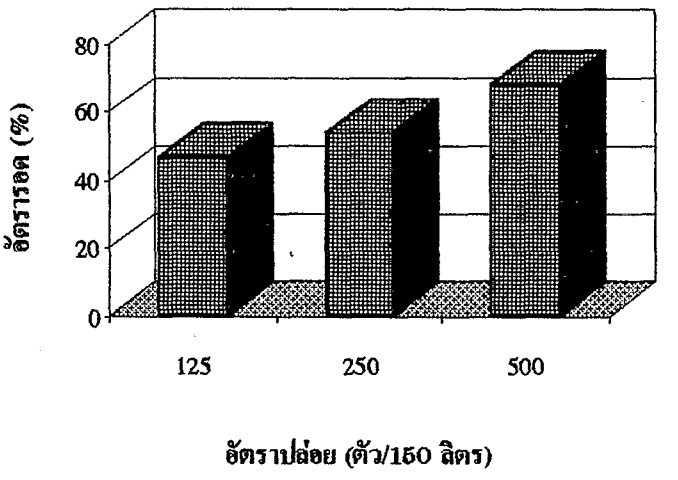

สรุปและวิจารณ์ผล

จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ลูกปลาช่อนที่ปล่อยอนุบาลอัตราความหนาแน่น 500 ตัว/150 ลิตร (3.3 ตัว/ลิตร) มีการเจริญเติบโตดีที่สุดด้านน้ำหนักเฉลี่ยและความยาวเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P<0.01$) เมื่อเปรียบเทียบกับลูกปลาทดลองที่อนุบาลด้วยความหนาแน่น 1,000 ตัว/150 ลิตร (6.7 ตัว/ลิตร) และ 2,000 ตัว/150 ลิตร (13.3 ตัว/ลิตร) ส่วนอัตรารอดเฉลี่ยของลูกปลากลับไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.01$) เห็นได้ว่าในทางวิชาการซึ่งพิจารณาทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพของลูกปลาควรปล่อยลูกปลาหนาแน่น 500 ตัว/150 ลิตร แต่ถ้าหากพิจารณาการนำผลการทดลองไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรหรือพิจารณาทางด้านเศรษฐกิจเข้าร่วมด้วยซึ่งค่อนข้างมุ่งเน้นไปที่ปริมาณของลูกปลาก็น่าจะแนะนำให้ปล่อยลูกปลาช่อนในอัตราปล่อย 2,000 ตัว/150 ลิตร (13.3 ตัว/ลิตร) เนื่องจากได้จำนวนรอดตายสูง ขณะเดียวกันลูกปลาก็มีความแข็งแรงและขนาดโตพอสมควร

สำหรับในขั้นตอนที่ 2 เมื่ออนุบาลลูกปลาช่อนอายุประมาณ 2 สัปดาห์ เป็นระยะเวลาอีก 2 สัปดาห์ พบว่าน้ำหนักเฉลี่ยและความยาวเฉลี่ยของลูกปลาช่อนที่อนุบาลด้วยอัตราความหนาแน่น 500 ตัว/150 ลิตร (3.3 ตัว/ลิตร) มีค่าน้อยกว่ากลุ่มการทดลองที่ปล่อยความหนาแน่น 125 ตัว/150 ลิตร (0.8 ตัว/ลิตร) และ 250 ตัว/150 ลิตร (2.0 ตัว/ลิตร) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.01$) ซึ่งก็เป็นไปตามหลักธรรมชาติที่สัตว์น้ำชนิดใดก็ตามที่เลี้ยงหนาแน่นน้อยย่อมโตดีกว่าสัตว์น้ำชนิดนั้นที่เลี้ยงหนาแน่นมากในสภาวะเดียวกัน ขณะที่อัตรารอดเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่มการทดลองไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.01$) เมื่อพิจารณาถึงอัตรารอดตายเป็นกรณีหลักด้วยแล้วที่อัตราความหนาแน่น 500 ตัว/150 ลิตร มีแนวโน้มว่ามีค่าอัตรารอดเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มการทดลองอื่น ๆ จากการศึกษาของ อุทัยรัตน์ (2535) ในปลากินเนื้อชนิดอื่น ๆ เช่น ปลาดุก มีอัตราปล่อย 1,000-2,000 ตัวต่อตารางเมตร และการศึกษาของศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดปัตตานี (2537) อนุบาลลูกปลากดเหลืองที่อัตราปล่อย 1,000-2,000 ตัวต่อตารางเมตร ดังนั้นน่าจะพอชี้ให้เห็นได้ว่าการปล่อยลูกปลาช่อนในระยะนี้ควรใช้อัตราปล่อย 500 ตัว/150 ลิตร หรือมากกว่านี้ในการอนุบาล

ส่วนปัจจัยของสิ่งแวดล้อมในการทดลองคณะผู้จัดทำดำเนินการศึกษาเน้นหนักไปที่คุณสมบัติน้ำในถังไฟเบอร์ทุกถังโดยตลอดการทดลอง พบว่าคุณสมบัติน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมต่อการทดลองดังตารางผนวกที่ 3

ข้อเสนอแนะ

1.การทดลองในขั้นตอนที่ 2 นี้ พบว่า ที่อัตราความหนาแน่น 500 ตัว/150 ลิตร ให้อัตรารอดตายสูงที่สุด คือ 68.06 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งที่อัตราปล่อยนี้อาจจะไม่ใช่อัตราปล่อยที่เหมาะสมที่สุดจึงควรจะได้มีการศึกษาอัตราปล่อยนี้เปรียบเทียบกับอัตราปล่อยที่หนาแน่นมากขึ้นกว่า 500 ตัว/150 ลิตร ต่อไป

2.ควรจะได้มีการศึกษาชนิดและปริมาณอาหารธรรมชาติมีชีวิตที่เหมาะสมในการอนุบาลลูกปลาช่อนแต่ละช่วงอายุ และควรจะได้ศึกษาชนิดและปริมาณอาหารสมทบที่ผลิตขึ้นเองได้ในฟาร์มเกษตรกรเองในกรณีที่ขาดแคลนอาหารธรรมชาติมีชีวิตขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

-ทวี วิพุทธานุมาศ. 2537. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นการอนุบาลลูกปลาช่อนขนาดเล็ก. รายงานประจำปี 2537 สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสิงห์บุรี กองประมงน้ำจืด กรมประมง. หน้า 49-53.

-นิรนาม. 2536. หลานย่าโมเพาะเลี้ยงปลาช่อนตำหรับชาวบ้าน. ประมงเศรษฐกิจ 2(15):9-14.

-มานพ ตั้งตรงไพโรจน์. 2524. ชีวประวัติของปลาช่อน. สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ กรมประมง. 40 หน้า.

-ไมตรี ดวงสวัสดิ์ และ จารุวรรณ สมศิริ. 2528. คุณสมบัติของน้ำและวิธีวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางการประมง. ฝ่ายวิจัยสิ่งแวดล้อมสัตว์น้ำ สถาบันวิจัยประมงน้ำจืดแห่งชาติ กรมประมง. 115 หน้า.

-ยุพินท์ วิวัฒนชัยเศรษฐ์. 2536. การเลี้ยงปลาช่อนที่สุพรรณบุรี. วารสารการประมง 46(4):315-319.

-วิทยา ตินนังวัฒนะ และรังสรรค์ ทรวงชมพันธุ์. 2533. การเพาะพันธุ์ปลาช่อนโดยวิธีผสมเทียม. วารสารการประมง 43(3):195-197.

-ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดปัตตานี. 2537. การเพาะพันธุ์และอนุบาลปลากดเหลืองในเชิงพาณิชย์. เอกสารเผยแพร่ ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดปัตตานี กองประมงน้ำจืด กรมประมง. 10 หน้า.

-สนิท ทองสง่า. 2503. ชีวประวัติของปลาช่อน. วารสารการประมง 13(1):63-68.

-อุทัยรัตน์ ณ นคร.2535. การเพาะขยายพันธุ์ปลา. ภาควิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ. 148 หน้า.